

PIO kuuleminen 28.9.2016

Näkövammaisten liitto ry / oikeuksienvallontalakimies Elli Björkberg

Esteettömyyden ja saavutettavuuden alueella tapahtuu parhaillaan paljon EU-tason sääntelyssä. Julkisen hallinnon verkkosivujen saavutettavuusdirektiivi antaa selkänöjää vaadittaessa muun muassa digitaalisten sotepalvelujen saavutettavuutta. Esteettömyys- /saavutettavuusdirektiivien kokonaisuudessa jäsenmailla on mahdollisuus laajentaa soveltamisalaa myös muihin verkkopalveluihin kuin vain vähimmäisvaatimuksissa mainittuihin. Jäsenmaita rohkaistaan laajentamaan soveltamisalaa myös yksityiselle sektorille, varsinkin arkielämän kannalta keskeisille toimialoille. Nykyhallituksen norminpurkutalkoot eivät saa olla este uudelle tarpeelliselle sääntelylle saavutettavuuden lisäämiseksi.

YK:n vammaisyleissopimuksen esteettömyysartikla (artikla 9) velvoittaa Suomen valtion toteuttamaan asianmukaiset toimet varmistaakseen vammaisille henkilöille muiden kanssa yhdenvertaisen pääsyn tieto- ja viestintäteknologiaan ja -järjestelmiin sekä muihin yleisölle avoimiin tai tarjottaviin järjestelyihin ja palveluihin niin kaupunki- kuin maaseutualueilla. Sopimuksessa on vielä lueteltu mitä tällaiset asianmukaiset toimet ovat. Yleissopimus on näkemykseni mukaan paljon kattavampi ja yksityiskohtaisempi kuin kansallinen lainsäädäntömme, joka on hajaantunut moniin eri lakeihin ja vähemmän velvoittaviin suosituksiin.

Käytännössä toimintarajoitteiset ja vammaiset kohtaavat arkielämässään jatkuvasti ongelmia liittyen digitaalisuuteen. Otan nyt esille joitain Suomen noin 60.000 näkövammaisen kohtaamista arkielämän ongelmista saavutettavuuteen liittyen:

Numerolappusysteemiin perustuvat jonotusautomaatit ovat hyviä, mutta mahdottomia käyttää näkövammaiselle. Erillisiä palvelutiskejä toimintarajoitteisille on todella vähän.

Lippuautomaatit, uusimpana esimerkkinä HKL:n uudet matkakortinlukijat, ovat usein mahdottomia käyttää näkövammaiselle

Sähköisessä asiointissa lomakkeiden täyttö on usein hankalaa tai mahdotonta. Tärkeää on että lomakkeet olisivat helppokäyttöisiä ja saavutettavia apuvälineillä (muun muassa puhesyntetisaattorilla)

Esteettömyystestauksiin erikoistunut Annanpura Oy testasi tänä keväänä 14 Suomen kaupungin verkkosivustojen esteettömyyttä ja helppokäyttöisyyttä. Jokaisen sivun kohdalla havaittiin merkittäviä ongelmia, yksikään kaupungeista ei yltänyt erinomaiseen tai hyvään arvosanaan ja kolme sivustoa sai matalimman yleisarvion. Kaikilla tutkituilla sivustoilla toimiminen on erittäin hankalaa, jopa mahdotonta näkövammaisille, kognitiivisista ongelmista kärsiville ja ikääntyneille. Tutkimuksen kriteereinä käytettiin kansainvälisiä esteettömyysstandardin kriteeristöä.

Positiivistakin on tapahtunut, puhuvia pankkiautomaatteja jo on jonkin verran.

Kun palveluyhteiskunta muuttuu itsepalveluyhteiskunnaksi, esteettömyys ei saa jäädä hyvän tahdon varaan, tällaisiksi luen muun muassa suositukset ja hyvät käytänteet. Tarvitsemme normeja ja myös koulutusta ja tietoisuuden lisäämistä kohderyhmille esteettömyysasioihin liittyen.